

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023-2026

Rok akademicki 2023/2024

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	LEKSYKOLOGIA, FRAZEOLOGIA, STYLISTYKA
Kod przedmiotu*	L 33
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych Zakład Onomastyki
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Onomastyki
Kierunek studiów	Logopedia z nauczaniem języka polskiego jako obcego
Poziom studiów	Studia pierwszego stopnia (licencjackie)
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok I, semestr 1 i 2
Rodzaj przedmiotu	kierunkowy
Język wykładowy	Język polski
Koordynator	dr Barbara Drozd
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Barbara Drozd, językoznawcy z IPiD

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
1		30							2
2	15	15							2

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

Ćwiczenia (semestr 4) – zal. z oceną,

Wykład (semestr 5) – zal. bez oceny, ćwiczenia (semestr 5) – zal. z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Student ma wiedzę na temat leksyki, mechanizmów służących wzbogacaniu leksyki języka polskiego, różnych odmian stylowych polszczyzny, a także wiedzę na temat szeroko pojętej frazeologii na poziomie szkoły średniej

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Nabycie przez słuchaczy kompleksowej wiedzy na temat leksyki współczesnego języka polskiego, a także różnych jej odmian (w tym leksyki specjalnej).
C ₂	Nabycie przez studentów wiedzy na temat różnych odmianach stylowych polszczyzny, ich cech konstytutywnych i różnic pomiędzy nimi na płaszczyźnie językowej.
C ₃	Nabycie przez studentów wiedzy na temat frazeologii, funkcji i cech związków frazeologicznych również w ich aspekcie kulturowym.
C ₄	Kształcenie umiejętności rozpoznawania odmian stylowych polszczyzny, redagowania tekstów (poprawiania błędów stylistycznych, frazeologicznych i leksykalnych).

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych
EK_01	Student/ka ma uporządkowaną wiedzę z zakresu leksyki, frazeologii i stylistyki; zna funkcje oraz cechy związków frazeologicznych w aspekcie kulturowym; wie, jakie są stylowe odmiany polszczyzny i czym się one różnią.	K_W05 E1L.W2
EK_02	Student/ka potrafi stosuje wiedzę dotyczącą leksyki, frazeologii i stylistyki języka polskiego w konkretnej terapii logopedycznej oraz w nauczaniu języka polskiego jako obcego.	K_U05 E.1L.U2
EK_03	Student/ka używa języka specjalistycznego oraz specjalistycznej terminologii podczas prowadzenia terapii; w sposób spójny, poprawny i zrozumiały komunikuje się z pacjentami i uczniami (zarówno w mowie, jak i w piśmie).	K_U12
EK_04	Student/ka ma świadomość tego, jak ważna jest wiedza dotycząca frazeologii, leksyki i stylistyki we właściwym prowadzeniu terapii logopedycznej i w nauczaniu języka polskiego obcokrajowców. Dzięki tej wiedzy potrafi przewidzieć skutki swoich konkretnych działań zawodowych.	K_K03 E.1L.K1

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
1. Frazeologia jako dział językoznawstwa – przedmiot badań, podstawy teoretyczne.
2. Funkcje i cechy związków frazeologicznych. Kryteria ich podziału
3. Relacje semantyczne zachodzące w obrębie związku frazeologicznego o polisemia, synonimia, antonimia.
4. Frazeologia i frazematyka – charakterystyka tzw. skrzydlatych słów.
5. Frazeologia i paremiologia.
6. Frazeologia gwarowa – pojęcie frazeologizmu gwarowego.
7. Problem związany ze stałością oraz zmiennością związków frazeologicznych. Zjawisko innowacji językowych zachodzących w obrębie frazeologizmu.

8. Poprawność frazeologiczna – najczęstsze typy błędów frazeologicznych. Frazeologia a rozwijanie kompetencji leksykalnej obcokrajowców (wprowadzenie do frazeodydaktyki).

B. Problematyka ćwiczeń

Treści merytoryczne
Semestr 4
1. Przedmiot badań leksykologii, leksykologia a leksykografia. Leksyka współczesnego języka polskiego.
2. Profesjonalna odmiana polszczyzny – leksyka specjalistyczna i zawodowa. Terminy medyczne wykorzystywane w logopedii.
3. Semantyka leksykalna – typy znaczeń, teorie pola znaczeniowego, składniki znaczenia.
4. Jak powstają nowe słowa i terminy: mechanizmy zmiany znaczenia, przyczyny zmian znaczenia, rodzaje zmian znaczeniowych, leksykalizacja znaczenia, zawężenie znaczenia, przesunięcia znaczeniowe itp.
5. Jednostka leksykalna – pojęcie a termin, termin a nie termin, wieloznaczność terminu wyraz, wyraz słownikowy a wyraz tekstowy, leksem.
6. Relacje semantyczne i formalne zachodzące pomiędzy jednostkami leksykalnymi: synonimia antonimia, hiponimia, kohiponimia. Problemy związane z wieloznacznością słów (polisemia, homonimia).
7. Najbardziej powszechne błędy leksykalne (zbędna neosemantyzacja, pleonazmy, nadużywanie modnych słów).
8. Przedmiot i zakres stylistyki – pojęcie stylu; Kryteria klasyfikowania odmian i stylów współczesnej polszczyzny.
9. Styl mówiony i pisany – analiza różnic na poziomie językowym.
10. Cechy konstytutywne stylu potocznego; polszczyzna potoczna – centrum stylowe współczesnej polszczyzny.
11. Różne odmiany i wyznaczniki stylu naukowego.
12. Terminologia jako jeden z wyznaczników stylu naukowego.
13. Omówienie najczęstszych błędów stylistycznych.
Semestr 5
14. Styl reklamowy. Frazeologizmy w stylu reklamowym.
15. Frazeologia poszczególnych stylów i gatunków.
16. Frazeologia a językowy obraz świata.
17. Frazeologia i paremiologia – wyznaczniki specyfiki językowej i kulturowej (przysłowia i stereotypy).
18. Frazeologia międzynarodowa – problemy frazeologii europejskiej.
19. Frazeologia i frazematyka – analiza tzw. skrzydlatych słów.
20. Słowniki frazeologiczne (miejsce frazeologii w słownikach). Słownik frazeologiczny jako narzędzie pracy z obcokrajowcami i dziećmi bilingwalnymi. Frazeodydaktyka i jej rola w rozwijaniu kompetencji leksykalnej obcokrajowców.
21. Poprawność frazeologiczna – redagowanie tekstów.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład:

- Wykład problemowy
- Wykład z prezentacją multimedialną
- Analiza tekstów

Ćwiczenia:

- Analiza tekstów z dyskusją
- Praca w grupach
- dyskusja

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	Kolokwium zaliczeniowe; ocena wypowiedzi podczas zajęć i dyskusji po wykładach	Wykład ćwiczenia
EK_02	Kolokwium zaliczeniowe; ocena wypowiedzi podczas zajęć i dyskusji po wykładach, ocena wykonywanych w trakcie zajęć ćwiczeń	wykład ćwiczenia
EK_03	Kolokwium zaliczeniowe; ocena wypowiedzi podczas zajęć i dyskusji po wykładach, ocena wykonywanych w trakcie zajęć ćwiczeń	wykład ćwiczenia
EK_04	Ocena formatywna w trakcie zajęć, ocena wypowiedzi podczas dyskusji i konsultacji indywidualnych	ćwiczenia

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

<u>Ćwiczenia:</u> Zaliczenie z oceną Ocena końcowa w każdym semestrze jest wypadkową ocen cząstkowych otrzymywanych za: • Aktywny udział w zajęciach   • Zadania wykonywane podczas zajęć   • Napisanie kolokwium zaliczeniowego   <u>Wykład:</u> Zaliczenie bez oceny; Warunkiem zaliczenia wykładu jest aktywny udział w zajęciach; efekty kształcenia są także weryfikowane podczas kolokwium na ćwiczeniach

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	15 W + 45 Ć

Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta	
• Przygotowanie do zajęć	20
• Przygotowanie się do kolokwium zaliczeniowego	15
• Studiowanie literatury przedmiotu	20
SUMA GODZIN	120
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	4

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa: • Bąba S., 1986, <i>Twardy orzech do zgryzienia czyli o poprawności frazeologicznej</i>, Poznań.   • Chlebda W., 2003, <i>Elementy frazematyki. Wprowadzenie do frazeologii nadawcy</i>, Łask 2003.   • Markowski A., 2012, <i>Wykłady z leksykologii</i>, Warszawa 2012   • Sułkowska, M., 2009, <i>Z zagadnień frazeodydaktyki, czyli o kształceniu przyszłych nauczycieli języków obcych w zakresie związków frazeologicznych</i>, [w:] <i>Nauczyciel języków obcych dziś i jutro</i>, M. Pawlak, A. Mystkowska-Wiertelak, A. Pietrzykowska (red.), Poznań, s. 237–247.   • Zdunkiewicz-Jedynak D. 2008, <i>Wykłady ze stylistyki</i>, Warszawa; książka dostępna w wersji elektronicznej: http://han3.uci.umk.pl/han/ibuk/https/libra.ibuk.pl/book/964
Literatura uzupełniająca (do wyboru):   • Bańko M., 2007, <i>Polszczyzna na co dzień</i>, Warszawa. (wybrane rozdziały: Rozdz. 1. Siedem kanonów stylu komunikatywnego...; Rozdz. 2. ABC stylistyki; Rozdz. 4. ABC dobrego mówcy).   • Bańkowska E., Mikołajczuk A., 2003, <i>Praktyczna stylistyka nie tylko dla polonistów</i>, Warszawa.   • Bartmiński J., 2001, <i>Współczesny język polski</i>, Lublin. (wybrane artykuły: Język ustny a język pisany; Styl potoczny; Styl urzędowy; Styl artystyczny; Styl naukowy; Terytorialne odmiany polszczyzny; Środowiskowe i zawodowe odmiany języka).   • Berner J., 1994, <i>Mądrej głowie dość przystowie</i>, Łomża.   • Dziamska-Leniart G., Woźniak-Wrzesińska E., Obertova Z., Zakrzewska-Verdugo M., Zgrzywa J., 2021, <i>Słownik frazeologiczny z ćwiczeniami dla uczących się języka polskiego jako obcego</i>, Poznań.   • Gajda S., 2001, <i>Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Język polski</i>, Opole (wybrane artykuły: System odmian i jego dynamika rozwojowa; Język potoczny; Język artystyczny; Język naukowy; Język administracji; Dialekty; Odmiany regionalne).

- Grochowski M., 1982, *Zarys leksykologii i leksykografii. Zagadnienia synchroniczne*, Toruń.
- Grzegorzczkowska R., 1991, *Problem funkcji języka i tekstu w świetle teorii aktów mowy* [w:] *Język a kultura. T.4. Funkcje języka i wypowiedzi*, pod red. J. Bartmińskiego i R. Grzegorzczkowskiej, Wrocław, s.11-28 (w Internecie: www.lingwistyka.uni.wroc.pl/jk/spiso4.htm).
- Kania S., Tokarski J., 1984, *Zarys leksykologii i leksykografii polskiej*, Warszawa.
- Kurkowska H., Skorupka S., 2001, *Stylistyka polska. Zarys*, wyd. V z uzupełnieniami, red. S. Gajda, Warszawa
- Lewicki A. M., Pajdzińska A., 2001, *Frazeologia*, [w:] *Współczesny język polski*, pod red. J. Bartmińskiego, Lublin, 2001, s. 315- 333.
- Miodunka W., 1989, *Podstawy leksykologii i leksykografii*, Warszawa.
- Mosiołek-Kłosińska K., 2014, *Formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce*, wyd. 2 zmien., Warszawa.
- Piotrowski T., 2001, *Zrozumieć leksykografię*, Warszawa.
- *Problemy frazeologii europejskiej*, pod red. A.M. Lewickiego, t. 1-8, Lublin 1996-2007.
- Sułkowska, M., 2009, *Przekład jednostek frazeologicznych*, [w:] *50 lat polskiej translatoryki*, K. Hejwowski/ A. Szczęsny/ U. Topczewska (red.), Warszawa, 401–407.
- Urbańczyk S., Sieradzka-Baziur B., 2000, *Słowniki i encyklopedie, ich rodzaje i użyteczność*, Wyd. 4 zm. I poszerz., Kraków.
- 14. Żmigrodzki P., *Wprowadzenie do leksykografii polskiej*, Katowice (2003, 2005, 2009).
- Wierzbicka A., Wierzbicki P., 1970, *Praktyczna stylistyka*, Warszawa.
- Wierchowski J., 1978, *Leksykologia i leksykografia*, Siedlce.
- Wilkoń A., 2000, *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*, Katowice.
- *Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej*, pod red. M. Basaja i D. Rytel, t. 1-6, Wrocław 1982-1994.
- Zdunkiewicz-Jedynak D., 2010, *Ćwiczenia ze stylistyki*, Warszawa.
- Żmigrodzki P., 2005, *Leksykografia jako środek i przedmiot polityki językowej w XXI wieku. Perspektywy i zagrożenia*, [w:] *Polska polityka komunikacyjno-językowa wobec wyzwań XXI wieku*, red. S. Gajda, A. Markowski, J. Porayski-Pomsta, Warszawa 2005, s. 140-147.

Materiały multimedialne:

- (PDF) *Frazeodydaktyka i frazeotranslacja jako nowe dyscypliny frazeologii stosowanej*. Dostęp: https://www.researchgate.net/publication/328470331_Frazeodydaktyka_i_frazeotranslacja_jako_nowe_dyscypliny_frazeologii_stosowanej
- *Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe*, pod red. H. Karaś (<http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php>).

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej